

Katarína ZBORTEKOVÁ

Výskumný ústav detskej psychológie a
patopsychológie
Bratislava

Niektoré limity a riziká spojené so vzdelávaním nepočujúcich žiakov v školách hlavného prúdu

Školská integrácia detí so zdravotným postihnutím

Forma vzdelávania

- zavedená v 90. rokoch
- akceptovaná ako prejav **humanizácie** školského systému
- poskytujúca **rovnocenné šance** na vzdelanie a profesionálnu sebarealizáciu
- možnosť prirodzeného začlenenia osôb s postihnutím v majoritnej spoločnosti a zlepšenia kvality ich života.

Bola u nás prijatá bez predchádzajúcej odbornej a spoločenskej diskusie

Integrácia – inklúzia nepočujúcich

Sluchové postihnutie – 80% detí so SP má prelingválnu poruchu sluchu, ktorá intervenuje do rečového a mentálneho vývinu (Jakubíková, 2008)

Prejavy SP: narušený vývin reči: užšia slovná zásoba, nedostatočné - nepresné porozumenie gramatických väzieb, abstraktných pojmov, sociálneho kontextu, zámena významov podobne znejúcich slov ai.

Praktická realizácia - personálne a materiálne nedostatočne zabezpečená
- závislá od postojov a samovzdelávacích aktivít učiteľov a starostlivosti v rodine

Inklúzia - zmena pomenovania nenaplnila svoj obsah a v školskej praxi naďalej prevláda **asimilačný prístup**

Integrované vzdelávanie nepočujúcich

Roviny IV:

- akademické spôsobilosti a kognitívny vývin - **AS**
- úroveň sociálneho začlenenia - **SZ**

Výsledky longitudinálneho sledovania *kognitívneho a sociálno-emocionálneho vývinu* žiakov so SP na ZŠ a SŠ:

- ❖ **AS** : signifikantné zmeny vo vývine **rečových kompetencií** - v rozsahu a schopnosti využitia všeobecných poznatkov, v rozvoji pojmového rečového myslenia, v slovnej zásobe a schopnosti porozumenia hovorenej a písanej reči a v orientácii v bežných životných situáciách
- ❖ **SZ** : komunikačná bariéra, adjustačné ťažkosti, vysoký výskyt anxiety, známky depresivity v prežívaní, slabé sociálne kompetencie SP žiakov, nízky sociálny status, ľahostajnosť, odmietanie, šikana, minimálne kontakty s rovesníkmi so SP, slabá skúsenosť spolupatričnosti a potvrdenie vlastnej hodnoty zo strany rovesníkov, oslabenie sebaúcty, sebadôvery, kríza identity.
- ❖ **Vážny problém bez dostatočného záujmu pedagógov a rodičov**

Sociálne začlenenie nepočujúcich

I. st. ZŠ – nepočujúce deti sú intaktnými spolužiakmi akceptované, majú aspoň jedného kamaráta, počujúci spolužiaci preberajú postoj učiteľa i keď si uvedomujú rozdiely. SP nemajú dostatočne rozvinuté sociálne kompetencie – dožadujú sa výhod, menej ochotní pomáhať, snaha byť v centre záujmu

II. st. ZŠ – kritický a odmietavý postoj počujúcich rovesníkov, nepočujúci sa stávajú outsidersmi, obeťami šikany

SŠ – prevláda nezáujem a ľahostajnosť zo strany počujúcich spolužiakov

Výroky spolužiakov:

- **je namáhavé s ňou sedieť, počúvať a porozumieť čo rozpráva;**
- **nepožiadala ma o pomoc, ani som jej ju neponúkol,**
- **potrebuje nejakú obeť v triede, ktorá by jej pomáhala, čo je dosť otravné , lebo sa strašne na človeka namotá a nedá mu dýchať**
- **sedí osamote chudinka, nevie o čom sa rozprávame, na čom sa smejeme, väčšinou si ju nevšímame**
- **neviem o nej nič, je pre mňa neviditeľná**
- **myslím, že potrebuje kamarátov, ale ja sa do toho zapájať nemienim**

Nepočujúca žiačka

- **spolužiaci sú dobrí, pomáhajú keď poprosím**

Predpoklady úspešného IV nepočujúcich :

- ❖ Včasná odborná starostlivosť o dieťa a jeho rodinu (pravidlo 1-3-6)
- ❖ Systematické a dlhodobé budovanie funkčného komunikačného systému (hovorenej reči)
- ❖ Intelektové, vôľové a osobnostné dispozície dieťaťa
- ❖ Vypestovanie samoregulačných a učebných návykov

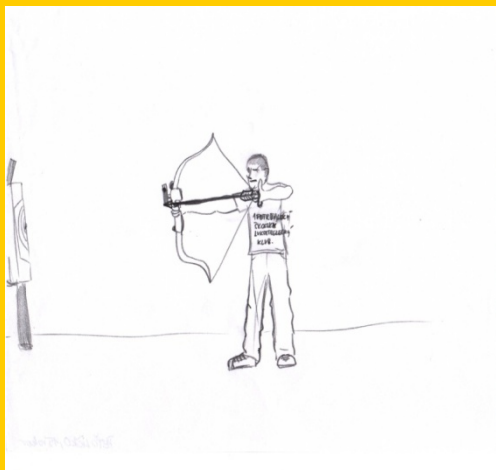
- ❖ **Citovo vrelé a funkčné rodinné prostredie**, ktoré poskytuje dieťaťu pocit istoty a bezpečia a umožní mu zažívať, že je milované a prijímané, položí základ jeho osobnej integrity, dôvery vo vlastné schopnosti i vo svoje okolie. Dieťa získava **psychickú odolnosť** voči náročným životným i školským požiadavkám, akým IV pre nepočujúce dieťa jednoznačne je.

Príbehy SP žiakov

- D.** – 17 ročná žiačka SOŠ. Dieťa počujúcich rodičov s vrodenu prelingválnou poruchou sluchu a normo-intelektom. V 6.roku KI s dobrým efektom. Nejednotná výchova rodičov, slabé učebné a sebaregulačné návyky, občasné nezhody s učiteľmi ZŠ. Na SŠ rozvod rodičov, zhoršenie prospechu, hrozba vylúčenia zo školy. Podpora CŠPP, odklad klasifikácie, sedenia s psychológom. V 2. ročníku psychosomatické ťažkosti – hypertenzia, búšenie srdca, panické ataky, emočná labilita. Hospitalizácia na detskej psychiatrii, nastavená na liečbu. Po prepustení opakované zhoršenie zdravotného stavu s autoagresívnym správaním a príznakmi anorexie. V dlhodobej starostlivosti psychiatra a klinického psychológa.
- P.** – 14 ročný žiak ZŠ s neverbálnym normointelektom. Ohluchol po meningitíde v 2. roku. Navštevoval integrovanú MŠ. Ani po 2-ročnom odklade šk. dochádzky nebol schopný sa dorozumieť so svojim okolím. Napriek zápornému stanovisku CŠPP bol prijatý do bežnej ZŠ. Neprosplieval, verbálny prejav bol nezrozumiteľný, rodičia odmietali prestup dieťaťa do školy pre SP, i keď ju navštívili a videli, že dieťa v škole priam ožilo. Chlapec mával desivé sny, začal byť agresívny, nároky školy nezvládal. Keď v 7. ročníku nakoniec boli rodičia prinútení zmeniť školu, tá chcela podať na rodičov trestné oznámenie pre týranie dieťaťa.
- L.** – 16 ročná študentka prelingválne SP. Vyrastala v nekompletnej počujúcej rodine. Matke intenzívne pomáhali starí rodičia. Dosahovala výborný prospech v jazykovej triede bežnej ZŠ, učeniu venovala veľmi veľa času. Po finančných problémoch a strate zamestnania matky sa objavila u L. alopecia rezistentná na liečbu. Ošetrujúca lekárka spolu s psychológom pri hľadaní príčiny dospeli k záveru, že ochorenie je spôsobené s veľkou pravdepodobnosťou chronickým stresom .

Záver

- IV SP** chápeme ak **jednu z foriem vzdelávania**, ktorá nie je v súčasných podmienkach realizácie vhodná pre všetky deti s poruchou sluchu. Pri jej odporúčaní je potrebné postupovať individuálne.
- IV SP** žiakov – priestor pre intenzívne **pôsobenie školského psychológa** a špeciálneho pedagóga. Osvedčil sa **interaktívny zážitkový program**, sľubným sa javí aj experimentálne overovaný model tzv. **obrátenej integrácie**.

Ďakujem za pozornosť